

№ 34 БИБЛИОТЕКА КОМУНИСТИЧЕСКИ ИНТЕРНАЦИОНАЛ № 34

Л. ТРОЦКИ

# РЕВОЛЮЦИОННА СТРАТЕГИЯ

Р Е Ч

Превел: Г. БАКАЛОВ.



Издание на Общото Раб. Кооперат. Д-во „Освобождение“.  
1922.

# Революционна стратегия.

## Материалните предпоставки на революцията.

Другари! Теорията на марксизма първа установи вътрешната обусловеност и закономерност на историческото развитие. По отношение към революциите теорията на Маркса, с перото на самия Маркс в предговора към неговия труд „Към критиката на политическата економия“, установи примерно следното положение: никой обществен слой не слиза от сцената докато не развие производителните сили до максимума допустим от дадения обществен строй и никой нов обществен строй не се явява на сцената, ако още в стария обществен строй не сж били подготвени за него необходимите стопански предпоставки. Тази основна за революционната политика истина сж вжршено неоспоримо спазва за нас всичкото свое ръководно значение и днес. Но марксизма не веднжж се е разбирал механически, праволинейно — и затова погрешно. Неправилни изводи може да се направят и от приведеното положение. Маркс казва, че обществения строй може да слезе от сцената тогава, когато в неговите рамки производителните сили — техниката, власта на човека над природата — не могат вече да се развиват. От марксистко гледище историческото общество като такова е организация на колективния, множествения човек за увеличаване на неговата власт над природата. Тазя цел, то се знае, не е изотвжн поставена на хо-

рата, но те самите в своето развитие се борят за нея, като се приспособяват към обективните условия на средата и все повече и повече повишават своята власт над стихийните сили на природата. Положението, че за революцията, — за социалната, дълбока революция, а не за повърхните политически преврати, па били те и кървави, — за социалната революция, която сменя един стопански строй с други, условия се създават чак от момента, когато стария социален строй не дава вече простор за развој на производителните сили, — това положение никак не значи, че стария обществен строй сам по себе си неизбежно се руши от момента, от който той става реакционен в стопански смисъл, т. е. от момента, когато той спира развитието на техническото могъщество на човека. Съвсем не, тъй като ако производителните сили сж основна движеща сила на историч-ското развитие, то това развитие обаче се извършва не мимо хората, а чрез тях. Производителните сили — могъществото на обществения човек над природата — се формират, наистина, независимо от волята на всеки един отделен човек и само в не голяма зависимост от общата воля на хората, които днес живеят, тъй като техниката представлява натрупан капитал, който сме получили от миналото и който ни тласка напред, а в известни условия ни спира, — но когато на производителните сили, на техниката става много тясно в старите рамки, да кажем, на робското, крепостното или буржуазното общество, и когато за по-нататъшния развој на човешкото могъщество е необходима промяната на обществените форми, тогава това се извършва не от само себе си, както слънцето изгрява и закъжда, а трябва да се извърши чрез хо-

рата, чрез борбата на хората обединени в класи. Общественият клас, управляващ старото общество, което е станало реакционно, трябва да бъде заменено с нова обществена класа, която има програма за нов обществен строй, отговарящ на нуждите за развой на производителните сили, и готовността да осъществи тази програма. Но съвсем не винаги бива така, че когато даден обществен строй си изживява времето, т. е. когато става реакционен, то се появява нова обществена класа, достатъчно съзнателна, организирана и силна, за да събори старите господари на живота и да пробие път на новите обществени отношения. Съвсем не винаги става така. Напротив, не веднъж се е случвало в историята, че старото общество да се е изчерпвало, — например римското робско общество, а преди него — старите азиатски цивилизации, дето робския фундамент не отваряше място за развой на производителните сили, — но в това изживяло времето си общество нямаше нова класа, достатъчно силна, за да събори робовладелците и да установи новия, крепостния строй, тъй като крепостния строй, в сравнение с робския, бе вече крачка напред. От своя страна, в крепостното общество не винаги се е намирала в нужния час новата класа, буржуазията, за да събори крепостниците и да отвори път за историческия раввой. Не веднъж е бивало в историята, щото известно общество, нация, народ, племе, няколко племена и нации, живущи в однородни исторически условия, са се натъквали на невъзможността да се развиват по-нататък върху дадената стопанска основа, робска, крепостна, но тъй като не е имало нова класа, която да ги из-

веде на широк път, те сж се разпадали, дадената цивилизация, дадената държава, даденото общество сж се разлагали. По тоя начин, човечеството не винаги се е движило отдолу нагоре, по възходяща линия. Не, имало е продължителни периоди на застой и рецидиви на варварството. Обществата сж се издигали нагоре, стигали сж известно равнище, но не сж могли да се удържат на такава висота, . . . Човечеството не стои на едно място, неговото равновесие, вследствие класовата и националната борба, е неустойчиво, ако не може да се движи напред, обществото пада долу, и ако няма класа, която да го издигне по-горе, то се разпада и отваря път за варварството.

За да си представим тоя крайно сложен въпрос, другари, не сж достатъчни отвлечените съображения, които сега развивам. Младите другари, които не сж направсани по тия въпроси, трябва да попрочетат исторически произведения, за да овладеят фактическия материал по историята на разните страни и народи, частно и особено по економическата история. Само тогава е възможно по-конкретно и отчетливо да си представят вътрешната механика на обществото. Тази механика трябва ясно да се разбира, за да се приложи правилно марксизма към тактиката, т. е. в практиката на класовата борба.

### **Въпросите на революционната тактика.**

Някои другари си представляват работата много просто, що се отнася до победата на пролетариата. Днес ние имаме не само в Европа, но и в световен мащаб такова едно положение, когато, от марксистко

гледнище, можем с абсолютна увереност да кажем, че буржуазния строй се е изчерпал до дъното. Производителните сили не могат вече да се развиват в рамките на буржуазното общество. Напротив, това което виждаме в течение на последното десетилетие, то е разпадане, то е разлагане стопанските основи на капиталистическото човечество и механическо разрушение на натрупаните богатства. Днес ние живеем при условията на една ужасна, небивала в световната история криза, която не е просто редовна, „нормална“ криза, неизбежна в процеса на развоя на производителните сили при капитализма, а означава разпадане и разлагане на производителните сили на буржуазното общество. Тук може да има и ще има колебания нагоре и надолу, но изобщо взето, както изложих на другарите в същия тоя салон преди месец и половина, кривата линия на економическото развитие върви — през всички колебания — не нагоре, а надолу. Значи ли това, обаче, че гибелта на буржуазията автоматически и механически е предопределена? Не. Буржуазията е една жива класа, която е израсла върху определени стопански, производствени основи. Тая класа не е пасивен продукт на економическото развитие, а жива действаща активна историческа сила. Тая класа си е изживяла времето, т. е. станала е най-страшната спирачка на историческия развой. Но това никак не значи, че тая класа е наклонна към историческо самоубийство. че е готова да каже: „тжй като научната теория на историческото развитие ме е признала за реакционна, то аз слизам от сцената“. То се знае, че и дума не може да става за това. От друга страна, също така никак не е достатъчно комунистическата

партия да признае буржуазната класа за осждена и подлежаща на отстраняване, та с това победата на пролетариата да бъде вече осигурена. Но, буржуазията трябва по-рано да се победи и повали!

Ако в рамките на буржуазното общество бе мислимо и занапред да се развиват производителните сили, то революцията би била вжобще невжможна. Тжй като по-нататжшното развитие на производителните сили в рамките на буржуазното общество е немислимо, то с това се дава основното условие за революцията. Буржуазията, макар и дошла в пжлно противоречие с нуждите на историческото развитие, все още си остава най-могжщата класа. Нещо повече, — може да се каже, че политически буржуазията достига най-голямо сжсредоточаване на сили и средства, на политически и военни средства за измама, насилне, провокация, т. е. разцвета на своята класова стратегия, в момент когато най-много я заплашва социалната гибел. Войната и нейните страшни последици, — а войната се яви именно защото производителните сили нямаше де вече да се развиват в рамките на буржуазното общество, — войната и последиците на войната, казвам, откриха пред буржуазията страшната опасност на гибелта. Това изостри до последня степен нейния инстинкт на класово самосжхранение. Колкото по-голяма е опасността, толкоз повече класата, както и отделния човек, изостря своите жизнени сили за борба за самоспазване. Да не забравяме сетне, че буржуазията се оказа лице срещулице сжс смжртната опасност след като бе придобила най-колосален политически опит. Буржуазията сжздаваше и разрушаваше всякакви режими. Тя се развиваше при чистия абсолютизм. при

9

конституционната монархия, при парламентарната монархия, при демократическата република, при бонапартистката диктатура, при държава свързана с католическата черква, при държава свързана с реформацията, при държава свободна от черква, при държава — гонител на черквата и пр. и пр. и пр. . . Целият този най-разнообразен и най-богат опит, който е влязал в плътта и в кръвта на управническите кръгове на буржуазията, днес е мобилизиран за задържане на всяка цена на власт. И буржуазията действа с толкова по-голяма изобретателност, изостреност, безпощадност, колкото по-ясно нейните ръководители съзнават за плашващата ги опасност.

От повърхно гледище тук сякаш има някакво противоречие: ние осъдихме буржуазията чрез съда на марксизма, т. е. чрез съда на научното познаване историческия процес и признахме за изживяла времето си, а пък тя проявява колосална жилавина. В действителност тук няма никакво противоречие. Това е то основа, което в марксизма се нарича диалектика. Същността на работата е там, че разните страни на историческия процес — економика, политика, държава, растеж на работническата класа — не се развиват едновременно като успоредни нишки. Работническата класа не се развива паралелно, точка в точка, според както растат производителните сили, а буржуазията никак не изнемошава и не чезне успоредно на това, как расте и крепне пролетарята. Не, историята върви другояче. Производителните сили се развиват на скокове, понякога летят напред, понякога бият отбой назад. И буржуазията, от своя страна, се развивала на тласъци. Също и работническата класа. В



периода, когато производителните сили на капитализма сж достигнали глуха стена, и няма къде по-нататък да отидат. — ние виждаме, как буржуазията сжбира в ръцете си армия, полиция, наука, училище, черква, парламент, преса, бели банди, дърпа яко поводителите и мислено дума на работническата класа: „Да, положение ми е опасно. Виждам, че под нозете ми се разтваря пропаст. Но ще да видим, кой пръв ще падне в тая пропаст. Може би, преди аз да загина, даже ако това ми е писано, аз ще успея да сваля в бездната тебе, работническа класа.“ Какво би значило това? Пропадане на европейската цивилизация изцяло. Ако буржуазията, исторически обречена на гибел, намереше в себе си достатъчно сили, енергия, могъщество, за да победи работническата класа в страшното вчепкване, което се е надвесило, това би значило, че Европа е обречена на економическо и културно разлагане, както е станало това в миналото с много страни, нации и цивилизации. С други думи, историята е докарала работата дотам, че за спасението на Европа и на целия свят пролетарската революция е станала безусловно необходима. Историята е подготвила основната предпоставка за успеха на тази революция — в тоя смисъл, че обществото не може да развива по-нататък върху буржуазни основи своите производителни сили. Но с това историята сжвсем не поема върху себе си — вместо работническата класа, вместо политиците на работническата класа, вместо комунистите — разрешението на цялата задача. Не, тя сякаш казва на работническия авангард (нека си представим за момент историята като едно лице, което стои над нас), тя казва на работническата класа: „Трябва да

знаеш, че ако не повалиш буржуазията, ти ще загинеш под обломките на цивилизацията. Опитай се да разрешиш тази задача!" Такова е днес положението на работите.

Ние виждаме, как в Европа, след войната, работническата класа се опитва полустихийно, полусъзнателно да разреши поставената ѝ от историята задача. И практическия повод, до който всички мислещи елементи на работническата класа в Европа и в целия свят трябваше да дойдат през тия три години след свръшека на световната война, гласи: да се събори буржуазията, макар тя и да е осждена от историята, не е тжй лесно и просто, както можеше да изглежда.

Периода, в който се намират Европа и целия свят, от една страна е епоха на разпадане производителните сили на буржуазното общество, а от друга — епоха на висок разцвет на контрареволуционната стратегия на буржуазията. Това трябва да се разбере ясно и отчетливо. Никога контрареволуционната стратегия, т. е. изкуството на комбинирана борба против пролетариата по всички методи, от най-сладката професорско-полска проповед чак до разстрелване стачниците с картечници, не е достигала такава висота както днеска.

Бившия американски държавен секретар Лансинг в своята книга за Версайлския мир разправя, че Лойд Джордж не знаел географията, не знаел економиката и пр. и пр. Ние сме наклонни да повярваме това на драго сърце. Но че същият тоя Лойд Джордж е натрупал в главата си всички навици на измама и насилие над трудещите се, от най-изострените и тжки навици до най-крвожадните, усвоил е целия опит, който в това

отношение е дала миналата английска история, и всичко това е развил и изострил на опита, който дадоха последните тревожни години, — това е съвършено несъмнено за нас. Лойд Джордж е един вид превъзходен стратег на буржуазията, заплашена от историческа гибел. И трябва да кажем, без с това ни най-малко да намаляме нито настоящето, нито толкова повече бъдещето на английската комунистическа партия, още много млада, — трябва да кажем, че английския пролетариат още няма такива стратегии. Във Франция председателя на републиката Милеран, който едно време принадлежеше към партията на работническата класа, и Бриан, шефа на правителството, който едно време разпространяваше идеята за обща стачка между работническата класа, — всичкият богат опит на френската буржуазия, и оня опит, който те самите добиха в лагара на пролетариата, поставиха го на служба на буржуазията, като нейни квалифицирани контрареволуционни стратегии. В Италия, в Германия ние виждаме, с каква грижливост буржуазията изтжква от своята среда отделни лица или групи от лица, в които е съсредоточен всичкият опит на класовата борба на буржуазията за нейното развитие, забогатяване, закрепване и самоопазване.

### Школа по революционната стратегия.

Задачата на работническата класа — както на европейската, така и на световната — е, щото на обмислената до край контрареволуционна стратегия на буржуазията да противопостави своята революционна стратегия, също така обмислена до край. За това е ~~нужно преди всичко да се~~

може да се събори буржуазията, автоматически, механически — само защото била осъдена от историята. Върху сложното поле на политическата борба, от една страна, е буржуазията със своите сили и средства, а от друга страна — работническата класа, с разните свои слоеве, настроения, равнища на развитие, със своята комунистическа партия, която се бори с другите партии и организации за влияние върху работническите маси. Комунистическата партия, която фактически все повече застава начело на работническата класа в Европа, трябва в борбата да маневрира, настъпвайки, отстъпвайки, засилвайки своето влияние, завоювайки нови позиции, докато се представи благоприятен момент за събаряне на буржуазията. Повтарям: това е една сложна стратегическа задача, и последния конгрес постави тази задача в пълния ѝ обем. От това гледище може да се каже, че III Конгрес на Комунистическия Интернационал бе висша школа за революционна стратегия.

Първия конгрес се събра в едно време, когато след войната комунизма токущо се раждаше като европейско движение и когато човек можеше с известно основание да смята и се надява, че полустихийният напор на работническата класа ще катурне буржуазията, която не ще успее да си намери нова ориентация и нови опорни точки след войната. Такова настроение и очакване в значителна степен се оправдаваше от тогавашното обективно положение на нещата. Буржуазията бе страшно напласена от последиците на собствената си военна политика, която, от своя страна, бе ѝ наложена от нейното обективно положение. По

---

ние и няма да се повтарям сега. Несъмнено е във всеки случай, че в епохата на първия конгрес (1919 г.) всички ние — кой повече, кой по-малко — смятахме, че стихийния напор на работническите и донякъде селските маси в най-близко бъдаще ще свали буржуазията. И действително, напорът бе колосален. Числото на жертвите бе много голямо. Но буржуазията издържа тоя пръв напор и именно затова отново се засили нейната класова самоувереност.

Втория конгрес, през 1920 г., се събра при един завој, чувстваше се вече, че тук с един напор от няколко седмици, от 1-2-3 месеца няма да се свали буржуазията, че е нужна една по-широка политическа и организационна подготовка. Но в същото време положението бе много остро. Както помните Червената Армия приближаваше Варшава, и можеше да се разчита, че, поради революционното положение в Германия, Италия и други страни, военния тласк, който, то се знае, не може да има самостоятелно значение, но като допълнителна сила, вмъкната в борбата на европейските сили, ще помръдне лавината на революцията от временната мъртва точка. Това не стана. Ние бяхме отблъснати.

След втория конгрес на Комунистическия Интернационал все повече и повече се уясняваше необходимостта от една по-сложна революционна стратегия на работническата класа. Виждаме, как работническата маса, придобила вече сериозен опит след войната, самата се тласка в това направление, и резултатът е преди всичко фактът, че комунистическите партии навсякъде растат. В първия период милиони работници в Германия се хвърлиха в атака срещу буржуазното

общество, почти без да обръщат внимание на спартакиския съюз. Какво значеше това? На работническата маса ѝ се струваше след войната, че сега трябва да се поиска, да се напре, да се удари — и много, ако не всичко, ще се измени. Ето защо на милионите работници им се виждаше, че няма защо да харчат енергията си за изграждане на комунистическа партия. Между това в течение на последната година комунистическите партии в Германия и Франция — двете най-важни страни на европейския континент — от кръжоци станаха организации, които обхващат стотини хиляди работници. В Германия — около 400,000, в Франция 120 — 130 хиляди, което за френските условия е една много висока цифра. Това обстоятелство показва, доколко работническата маса през тоя период е почувствала, че без особена организация, дето работническата класа да обмисля своя опит и да прави изводи от него, — с една дума, без централизирано партийно ръководство, — не може да победи. В това се състои огромното завоевание на изтеклия период — в създаването на масови комунистически партии, към които трябва да се причисли и чехословашката партия, наброяваща 350,000 членове. (След обединението с немската комунистическа организация в Чехословашко партията ще наброява до 400,000 при едно население от 12 милиона!)

Погрешно би било, обаче, да се очаква, че тия млади комунистически партии току-що възникнали, ще усвоят изкуството на революционната стратегия. Не! Това много ярко го сведочи тактическият опит през последната година. И третия конгрес се сблъсква отблизо с тоя въпрос.

Последния конгрес, казано в най-общи черти, имаше две задачи пред себе си. Едната се състоеше и се състои в това — да очисти работническата класа, и в това число нашите собствени комунистически редове, от елементи, които *не искат* да се борят, които се боят от борбата, и своето нежелание да се борят, своята вътрешна наклонност към сжглашение с буржуазното общество прикриват с едни или с други теории. Очистването на работническото движение в неговото цяло, а толкоз повече на комунистическите редове, от реформистки, центристски, полуцентристски елементи и настроения има двоен характер: ако се касае до сжзнателни центристи, завършени общоделци и полуобщоделци — просто те се изгонват от редовете на комунистическата партия и на работническото движение; а що се отнася до неопределените полуцентристски настроения — нужно е едно твърдо ръководещо въздействие върху тях и възвличането на такива елементи в революционната борба. Това е първата задача на Комунистическия Интернационал — очистване партията на работническата класа от елементи, които не желаят да се борят и с това парализират борбата на работническата класа. Но има една втора задача, която е не по-малко важна: *да се научи на изкуството да се бори* — изкуство, което съвсем не пада върху работническата класа или върху нейната комунистическа партия като дар от небесата. Изкуството на тактиката, изкуството на стратегията и же да се научи само на опит, чрез критика и самокритика. На III конгрес ние казахме на младите комунисти: „Другари, — ние искаме не само героична борба, — ние искаме преди всичко *победа*“. Видяхме

не малко героична борба в Европа през последните години, особено в Германия. Видяхме в Италия широка революционна борба, гражданска война с войните неизбoжни жертви. Разбира се, не всяка борба докарва до победа. Пораженията сж неизбежни. Но тия поражения не трябва да стават по вина на партията. Между това ние видехме много явления и похвати на борбата, които не водят и не могат да водят към борба, тъй като сж изцяло продиктувани от революционно нетърпение, а не от политическа мисъл. С това се и определяше идейната борба на III Конгрес на Интернационала. Другари, трябва да забележа, че тази борба сжвсем нямаше никакъв ожесточен, „фракционен“ характер. Напротив, на конгреса господстваше дълбоко другарска, сериозна, делова атмосфера, и идейната борба имаше характер на строго принципна и в същото време делова размяна на мненията.

Конгреса бе един голям революционно-политически съвет на работническата класа, и тук, на тоя съвет, ние, представителите на разните страни, от една страна — проверихме и практически отново потвърдихме и направихме по-точни нашите тезиси за необходимостта да се очисти работническата класа от елементи, които не искат и не сж способни да се борят, от друга страна — за пръв път ребром и в пълния му обем поставихме въпроса за това, че революционната борба за власт си има своите закони, своите похвати, своята тактика, своята стратегия, — и който не овладее това изкуство, той няма да види победа.

### Центристките тенденции в италианския социализм.

Задачите на борбата против центристките и полуцентристките елементи най-ясно изпъкнаха по въ-



проса за Италианската Социалистическа Партия. Вие знаете историята на тоя въпрос. Италианската Социалистическа Партия преживя значителна вътрешна борба и разцепление още преди империалистката война. Това я очисти от най-лошите шовинисти. Освен това, Италия се намеси във войната девет месеца след другите страни. Това улесни на Италианската Социалистическа Партия нейната антивоенна политика. Партията не се предаде на патриотизъм, а запази критическа позиция към войната и правителството. Това я потикна да участва в антимилитаристката конференция в Цимервалд, макар нейния интернационализъм да бе доста безформен. По-сетне авангарда на италианската работническа класа тласна ръководните кръгове на партията още по-влево, и партията се оказа в Третия Интернационал — заедно с Турати, който доказва в речи и статии, че III Интернационал не бил нищо друго освен дипломатическо оръжие в ръцете на съветската власт, която под формата на интернационализъм водела борба за „националните“ интереси на руския народ. Нима не е чудовищно да чуваш такива думи от устата — с позволение казано — на един „другар“ по III Интернационал? Ненормалността на влизането на Италианската Социалистическа Партия в нейния стар вид в Комунистическия Интернационал се прояви най-ярко в голямото масово действие през септември миналата година (1920). Трябва да кажем, че в това движение партията *предаде* работническата класа. Ако се попитаме, как и защо партията отстъпи и капитулира през есента миналата година, във време на масовата стачка, във време на завземането от работниците заводи, фабрики, чифлици и т. н., ако се попитаме,

кое бе повече в това предателство: злобен реформизъм, нерешителност, политическо лекомислие ли или нещо друго, — мъчно би било да дадем точен отговор.

Италианската Социалистическа Партия след войната се намираше под влиянието на Комунистическия Интернационал, давайки на лявото си крило да се прояви по-гръмко от десното крило, — което напълно отговаряше на настроението на работническите маси, — но организационния апарат бе главно в ръцете на центра и на десното крило. Агитацията се вършеше за диктатурата на пролетариата, за власта на сжветите, за сжрпа и чукжт, за Сжветска Русия и т. н. Италианската работническа класа в своята маса все още гледаше сериозно и влезе в пътя на откритата революционна борба. През септември миналата година работата дойде до завземане на заводи и фабрики, на рудници, латифундии и т. н. Но именно в момента, когато партията трябваше да направи всички политически и организационни, всички практическы изводи от своята агитация, тя се уплаши от отговорност, дръпна се назад, оголи тилжт на пролетариата, — и работническите маси бяха отдадени под ударите на фашистките банди. Работническата класа мислеше и се надяваше, че партията, която я е повикала на борба, ще закрепи успеха на нейния натиск. А да секрепи тоя успех можеше, надеждата за това бе напълно обоснована, тжй като буржуазната власт бе в онова време деморализирана и парализирана, тя не се облягаше нито на армията, нито на политическия апарат. Естествено е, повтарям, ако работническата класа мислеше, че партията, която стоеше начело на тази класа, ще докара започнатата борба до край. Но в най-кри-

тичният момент, напротив, партията се дръпва назад, като обезглавя и обесилва работническата класа. Това стана съвременно и окончателно ясно, че в редовете на Комунистическия Интернационал не трябва да има място за такава политика. Изпълнителния Комитет на Интернационала постъпи напълно правилно, когато, след станалото наскоро разцепление в италианската партия, призна, че само лявото, комунистическото крило е секция на Комунистическия Интернационал. Със самото това партията на Серати, т. е. ръководната част на старата Италианска Социалистическа Партия биде поставена извън Комунистическия Интернационал. За жалост това се обяснява с особените неблагоприятни условия, но може би и с грешки от наша страна, — за жалост, Италианската Комунистическа Партия в периода на своето образуване получи в редовете си по-малко от 50,000 членове, докато партията на Серати запази около 100 000 члена, от тях 14,000 определени реформисти, съставляващи една организирана фракция (те си имаха своя конференция в Реджио-Емилио). Разбира се, стотен хиляди работници, които влязоха в социалистическата партия, в никой случай не са наши противници, Ако ние не сумяхме досега да ги вжвличем изцяло в нашите редове, това не ще да е без наша вина. Правотата на тая мисъл се доказва с това, че изключената от Интернационала Италианска Социалистическа партия изпрати на нашия конгрес трима представители. Какво значи това? Управнишките кръгове на партията със своята политика се поставиха извън Интернационала, а работническата маса ги кара отново да хлопат на вратите на Интернационала.

С това работниците-социалисти показаха, че са революционно настроени и искат да бъдат с нас. Но те са изпратили хора, които със своето поведение показаха, че не са усвоили идеите и методите на комунизма. С това италианските работници, които влизат в партията на Серати, показаха, че, бидейки в мнозинството си революционни по настроение, те не са достигнали необходимата политическа яснота. На конгреса бе стария Лацари. Лично, той е една много привлекателна натура, безусловно честен стар борец, човек безукорен, но в никой случай не е комунист. Той цял е под властта на демократичните, хуманитарните, пацифистичните възгледи. На конгреса той отговаряше: „Вие преувеличавате значението на Турати. Вие преувеличавате значението на нашите реформисти вобщо. Вие искате от нас да ги изключим. Но как можем да ги изключим, щом се подчиняват на партийната дисциплина. Ако те ни дадяха, — казваше Лацари, — някакъв *факт* на открито противодействие на партията, ако те влезеха в правителството против нашето решение, ако те гласуваха за военен бюджет против наша резолюция, тогава можехме да ги изключим. Но другояче — не“. Привеждахме му статиите на Турати, които изцяло са насочени против азбуката на революционния социализм. Лацари възразяваше, че тия статии не давали факта, че в тяхната партия било имало свобода на мненията и пр. и пр. На това ние пак му отговаряхме: извинете, но ако за изключването на Турати вам ви е нужно да навърши един „факт“, т. е. да вземе портфейл от Джолити, то не ще никакво съмнение, че Турати, който е един умен политик, никога няма да направи подобна крачка. Тъй като Турати съвсем не е никакъв долно-

пробен карьерист, който да се стреми само за портфейл. Турати е закален общоделец, непримирим враг на революцията, но той е един вид идеен политик. Той иска как-как да спаси буржуазно-демократическата „цивилизация“ и затова да победи революционното течение в работническата класа. Когато Джолити му предлага портфейл, — а това вероятно не веднъж е ставало на скрито. — Турати му отговаря, примерно, така: „Ако приемеш портфейл, това би било същия оня „факт“ за който говореше Лацари. Щом взема портфейла, мене ще ме уловят на тоя „факт“ и ще ме изгонят от партията, аз и на тебе, бай Джолити, не ще ти съм нужен, тъй като ти съм нужен само докато съм свързан с голяма работническа партия, — значи, след изгонването от партията и ти ще ме прогониш от министерството. Ето защо аз няма да приема портфейл, няма да дам на Лацари „факт“ и ще си остана фактически ръководител на социалистическата партия“. Ето примерното разсъждение на Турати, — и той е прав, той е много по-далековиден от идеалиста и пацифиста Лацари. Вие надценявате групата на Турати, — казваше Лацари. — Тя е една малка група, според френския израз, тя е „величина, която може да се пренебрегне“. На това ние му отговаряхме: „Ами знаете ли, че в същото туй време, когато вие тук, от трибуната на московския Интернационал, искате да ви приемем в нашите редове, Джолити по телефона пита Турати: Знаеш ли ти, приятелю, че Лацари е отишъл в Москва и че там той може би ще даде от името на твоята партия някакви опасни задължения на руските болшевики? Знаете ли, какво му отговаря Турати? Навярно ще да му отговори: Не се безпокой, друже Джолити, нашия

Лацари е *quantité négligeable*, величина, на която може да не се обръща внимание". И той е несравнено по-прав от Лацари.

Такъв бе нашия разговор с колебливите представители на значителна част от италианските работници. В края на краищата биде решено да се изпрати на италианските социалисти ултиматум: до три месеца да свикат партиен конгрес, на тоя конгрес да изключат всички реформисти (които сами се обадиха със свикването на конференцията в Реджио-Емилио) и да се обединят с комунистите въз основа решенията на III Конгрес. Какви ще бъдат непосредствените практически резултати на това решение — не може да се предскаже точно. Дали всички сератисти ще дойдат при нас? Смяням се. Но това и не е нужно. Между тях има хора, които не ни трябва. Но постъпката на конгреса бе правилна. Тя има за задача да спечели работниците, като внесе в редовете на колебаещите се водачи разцепление.

**Италианския комунизъм — неговите затруднения и задачи**

Между делегатите на Италианската Комунистическа Партия, а също и между представителите на младежта се намериха обаче много ожесточени критики на тази постъпка. Най-вече италианските комунисти, предимно с левичарска тенденция, критикуваха конгреса, защото бил „отворил вратите“ за сератисти, опортюнисти и центристи. Тоя израз: „вие отворихте вратите на Комунистическия Интернационал“ се е повтарял десетки пъти. Ние им казвахме: другари, вие имате за сега около 50 хиляди работници, а сератистите — около 100 хиляди; не бива да се успокоя-

вато на тоя резултат“. Те оспорваха донякъде цифрите, казваха, че имало масови напущания на социалистическата партия, — което е напълно възможно, — но главния им довод бе тоя: „цялата маса на социалистическата партия — не само нейните водачи — е реформистка, опортюнистическа“. Ние питахме: „как така и защо тогава сж изпратили в Москва Лацари, Мафи и Риболди?“ Младите италиански комунисти ми дадоха един много неопределен отговор: „Видите ли, работата е там, че италианската работническа класа в нейното цяло я тегли към Москва и тя тласка натам опортюнистическата партия на Серати“. Тук има едно пресилване. Даже да стоеше така работата, че италианската работническа класа в своето цяло да се стреми към Москва, то вратите за Москва сж отворени пред нея — това е Италианската Комунистическа Партия, която влиза в Интернационала. Защо тогава италианската работническа класа избира такъв едн заобиколен път за Москва, вместо просто да влезе в Италианската Комунистическа Партия? Сжвършено очевидно е, че всички тия възражения на левите комунисти бяха погрешни и произтичаха от недостатъчно дълбокото разбиране основната задача — необходимостта да се спечели авангарда на работническата класа и преди всичко ония работници, сжвсем не най-лошите, които стоят в редовете на Италианската Социалистическа Партия. Именно тия работници сж докарали Лацари в Москва. Грешката на „левичарите“ произтича от особено революционното нетърпение, което им пречи да влядат най-важните подготовителни и предварителни задачи и постоянно вреди най-дълбоко на делото. На някои „левичари“ им се струва, че щом непосред-

ствената задача е събарянето на буржуазията, то струва ли си да се впираме в своя път, да водим преговори със сerratистите, да отваряме вратите за работниците, които следват Серати, и пр. и пр.? А между това днес то е главната задача. И то съвсем не е една проста задача. Тук съж нужни и преговори, и борба, и увещания, нови обединения и вероятно нови разцепления. А някои нетърпеливи другари биха искали просто да се извърнат от тази задача, а следователно да обвърнат гръб на работниците-социалисти. Който бил за III Интернационал, нека влезел в нашата комунистическа партия. Това наглед е най-простото разрешение на въпроса, но всъщност то е заобикаляне на въпроса, тъй като въпросът е именно, как, с какви методи да се привлекат работниците-социалисти в комунистическата партия. Тази задача не се решава с автоматично „затваряне вратите“ на Интернационала. Италианските работници знаят, че и социалистическата партия е била в Комунистическия Интернационал. Нейните водачи държаха революционни речи, зовяха към борба, към съветска власт и докараха до септемврийската стачка, до завземане на фабриките и заводите. Сетне капитулираха, без да приемат боя, докато работниците се бореха. Днес авангарда на италианския пролетариат преработва този факт в своето съзнание. Работниците виждат, че от социалистическата партия се отдели едно комунистическо малцинство, което се обръща към тях със същите или почти със същите речи, с които вчера се обръщаше към тях партията на Серати. Работниците си казват: „трябва да се почака, трябва да се види, какво значи това, трябва да се провери“... С други думи, те искат, може би не надълго офор-



мено и съзнателно, но в същност много настойчиво, щото новата комунистическа партия на дело да се прояви, щото нейните водачи на опит да покажат, че съ направени от по-друго тесто от водачите на старата партия, че те съ неразделно свързани с масите в тяхната борба, колкото тежки и да бъдат условията на тази борба. Грябва с дело и със слово, със слово и с дело да се спечели доверието на десетките хиляди работници-социалисти, които още се намират на кръстопът, но които искат да бъдат в нашите редове. Ако просто им обрнем гръб уж в името на незабавното събаряне на буржуазията, ние можем да причиним не малка вреда на революцията, а между това именно в Италия условията съ много благоприятни за победоносната революция на пролетариата в едно близко бъдеще.

Представете си за минута, — само за пример, — че италианските комунисти, да кажем, през май тази година (1921) призовяха италианската работническа класа на нова всеобща стачка и възстание. Ако те кажеха: тъй като социалистическата партия, която ние напуснахме, фалира през септемврий, то ние комунистите трябва как-как да измием това петно и да поведем работническата класа незабавно на решителен бой. Погледнато повржно, би могло да се покаже, че именно тоя е дългът на комунистите. Но на дело това не е така. Елементарната революционна стратегия казва, че такъв позив би бил при дадените условия безумие и престъпление, защото работническата класа, която през септемврий жестоко се опари под ръководството на социалистическата партия, не би повярвала, че може успешно да се повтори тоя опит през май, под ръководството на комунистическата партия, която тя не е

Успяла още да опознае както трябва. Основната вина на социалистическата партия бе тая, че тя „зовеше“ на революция без да прави от това нужните изводи. Т. е. без на дело да се готви за революцията, без да разяснява на напредничавите работници свързаните със завоюването на власта въпроси, без да подбира и възпитава сигурни кадри на бойци, без да създава щурмови ядки, способни да владеят оръжието и да го заграбят когато затрябва... С една реч, социалистическата партия зовеше на революция, но не се готвеше за нея. Ако италианските комунисти просто зовяха днес на революция, те биха повторили грешката на социалистите — само че при несравнено по-трудни условия. Задачата на нашата братска партия в Италия е да *потготви* революцията, т. е. преди всичко да спечели мнозинството на работническата класа и да организира както трябва нейния авангард. Който би държал назад нетърпеливите италиански комунисти и би им казвал: преди да зове на въстание, спечелете работниците-социалисти, очистете синдикатите, изтжкнете на отговорните постове комунисти вместо опортюнистите, спечелете масата, — който би говорил така, той външно сякаш би теглил комунистите назад, но в действителност тжкмо с това той би показал действителния път за победата на революцията.

### Страховете и подозренията на крайните „левичари“.

Всичко, което казах, другари, е просто като азбука от гледището на сериозния революционен опит. Но някои „леви“ елементи на конгреса виждаха в тази тактика едно поместване „вдесно“, а на някоя млади

революционни другари, без опит, но изпълнени с енергия и готовност за борба и самопожертване, буквално косите им настръхнаха, когато чуха първите критически и предпазващи речи на руските другари. От тия млади революционери някои, както се разправяше, с целували сьветската земя когато прехъждали границата. И макар досега още много лошо обработваме нашата земя, за да я направим достойна за подобни целувки, но ние разбираме революционния ентузиазм на нашите млади чуждестранни приятели. Там им се струва, че е срам и позор, дето сж толкова завъснели и не сж извършили досега своята революция. Те идват с това чувство в залата на Николаевския дворец — и що? там се явяват руските комунисти, които не само не искат незабавен позив за въстание, но, напротив, всякак предпазват против авантюри и настояват да се привлекат работниците-социалисти, да се спечели мнозинството на трудещите се, да се извърши една грижлива подготовка.

Някои крайни левичари даже решиха, че тук работата не е токутъж. Полувраждебните елементи, като делегатите на тжй наречената Германска Комунистическа Работническа Партия (тази партия влиза в Интернационала сжс сжвещателен глас)<sup>1)</sup> — взеха да разсжждават в тоя смисъл, че неотдавна руската сьветска власт действително се надявала за революция в Европа, и на това изграждала своята политика, а сетне търпението ѝ се изчерпало, та почнала да сключва тжговски договори и развила чрез своя нареден комисариат по външната тжрговия широка сьв-

---

) Сега вече не влиза (б. пр.).

товна търговия. А търговията е работа сериозна и  
исква спокойни и мирни отношения. От-  
давно е известно, че революционните потреси вредят  
на търговията и от гледището на комисариата на др.  
Красин ние, видите ли, сме били заинтересувани да от-  
срочим и отдалечим революцията. (Общ смях). Дру-  
гари, много съжелявам, че вашия дружен смях не мо-  
же по радиото да се предаде на някои крайно леви  
другари в Германия и Италия. Хипотезата на нашата  
норкомвжнштърговска опозиция против революцион-  
ните потреси е толкова по-курйозна, че едвали през  
марта тази година, когато в Германия се разиграха  
трагичните боеве, към които ейсега ще да преминат  
— боеве, които се свършиха с тежко поражение на  
част от германската работническа класа, — герман-  
ските буржуази и социалдемократически вестници, а  
след тях и печата на целия свят, се провикнаха, че  
мартенското въстание било предизвикано с заповед  
от Москва, че съветската власт, която преживяваше  
тогава тежки дни (селските вълнения, Кронщад и пр.)  
дала, видите ли, за свое спасение заповед да се ус-  
троят въстания независимо от обстановката във всяка  
една страна. Нищо по-глупаво от това не може да се  
измисли! Но не успяха другарите делегати да пристиг-  
нат от Рим, Берлин, Париж до Москва и ето че се  
породи нова теория, но вече на другото, крайно ля-  
вото крило, — теория, че ние не само не сме „запо-  
ведвали“ да се устройват въстания незабавно и не-  
зависимо от външната обстановка, но напротив, са  
интересовани от великолепния обрат на нашата търго-  
вия, сме се грижели да отсрочим революцията. Коя  
от тия две претивоположни глупости е по-глупава

— не е лесно да се реши. — Ако ние сме виновни за мартенските грешки, — доколкото тук може да се говори за вина, — то само в тоя смисъл, че Интернационала изцяло взет, и в това число нашата партия, досега е вършил недостатъчно възпитателната задача в областа на революционната тактика и затова не е премахнал възможността за толкова погрешни действия и методи. А да се мечтае за пълно премахване на грешките би било вобще наивно.

### Мартенските събития в Германия.

Въпроса за мартенските събития държеше на конгреса в известен смисъл централно място, и не случайно: от всички комунистически партии германската е една от най-мощните и теоритично подготвените, а откъм революционен ред — ако можем тъй да се изразим — Германия стои във всеки случай на първо място . . . Вътрешните условия в Германия, като победена страна, сж най-благоприятни за революция. Числеността и стопанската роля на германския пролетариат сж напълно способни да гарантират победата на тази революция. Естествено е, методите на борба на германската комунистическа партия да придобият международно значение. Върху почвата на Германия пред очите ни от 1918 г. насам се извършиха най-крупни събития на революционната борба, и тука плюсовете и минусите може да се анализират върху живия опит.

В какво се състояха мартенските събития? Средногерманските пролетарии, работници от рударския район, представляваха до неотдавна, и още във времето на войната, една от най-назадналите части на герман-

ската работническа класа, — в мнозинството си те вървяха не със социалдемократите, а с буржуазнопатриотическите и черковните клики, бяха верни на императора и пр. Условията на техния живот и труд бяха изключително тежки. По отношение към работниците в Берлин те заемаха същото място, каквото у нас заемаха, да речем, назадналите уралски окръзи в сравнение с питерските работници. В революционни епохи често пъти се случва така, че най-смазаната и назаднала част на работническата класа, за пръв път пробудена от гръма на събитията, внася в борбата най-голяма енергия и проявява готовност да се бие при всички условия, като далече не винаги държи сметка за обстановката и за възможността да победи, т. е. за изискванията на революционната стратегия. Докато например берлинските или саксонските работници, след опитът от 1919—1920 г., станаха много по-предпазливи, в което има минуси, има и плюсове, средногерманските работници продължават да карат линията на бурните акции, стачки и демонстрации. устройват в работно време митинги и др. т. Разбира се, това е несъвместно със свещените задачи на Ебертовата република. Не е за чудене, ако тая консервативно-полицейска република в лицето на своя полицейски агент, социалдемократата Хйорзинг, реши да направи известно „чистене“, т. е. да прогони най-революционните елементи, да арестува някои комунисти и пр.

Централния Комитет на Германската Комунистическа Партия тжкмо в тоя период (средата на март) дойде до мисълта, че трябва да се поведе по-активна революционна политика. Германската партия, както

помните, не дълго време преди това се бе създавала от стария съюз на спартакистите и от мнозинството на независимата партия, и с това практически пристъпи към въпросите на масовите действия. Мислята, че е необходимо да се премине към по-активна политика, без условно права. Но как се тя изрази на дело? В момента, когато излезе заповедта на полицейския социалдемократ Хйорзинг, който искаше от работниците същото, каквото не веднъж напразно бе искало у нас правителството на Керенски: да не устройват митинги в работно време, да се отнасят към фабричния имот като към свещено достояние и пр. — Централния Комитет на Комунистическата Партия издава позив за обща стачка в помощ на работниците от Средна Германия. Общата стачка не е нещо, за което работническата класа да се подига лесно, по първия позив на една партия, — особено ако в миналото на тази класа има редица поражения, — толкова повече в една страна, дето покрай комунистите има две други масови социалдемократически партии и дето синдикалния апарат е против нас. Между това, ако проследим централния орган на комунистическата партия „Роте Фане“ през целия този период, из ден в ден, ще видим, че призоваването към обща стачка е било съвършено неподготвено. В Германия през време на революцията е имало не малко кръвопущания, и полицейския поход в Германия не можеше сам по себе си изведнъж да постави на крак цялата германска работническа класа. Една сериозна масова акция трябваше очевидно да се предшества от широка енергична агитация с определени лозунги, биеща в една точка, и тази агитация само в този случай

би могла да докара до по-решителни призови към действие, ако тя позволеше да се усети, че масата вече е затрогната живо и е готова да вжрви напред по пътя на революционното действие. Това е азбука на революционната стратегия, но именно тази азбука биде напълно нарушена в време на мартенските събития. Полицейските баталиони не бяха успели да стигнат до заводите във Средна Германия и до рудниците, когато там действително последва обща стачка. Казах вече, че в Средна Германия готовността за незабавна борба бе налице и призивът на Централния Комитет бе незабавно подхванат. Съвсем друго излезе в цялата останала страна. Нито външното, нито вътрешното положение на Германия никак не обуславяха подобно внезапно преминаване към активност. Масата просто *не разбра* призивът.

Между това някои много влиятелни теоритици на германската комунистическа партия, вместо да признаят погрешността на призива, за да го обяснят, изтъкнаха теорията, че в една революционна епоха трябвало сме да водим изключително офанзивна политика, т. е. политика на революционното настъпление. По тоя начин, мартенската акция се поднася на масата като настъпление. Оценете сега всичката обстановка в нейното цяло. Настъплението го започва в действителност полицейския социалдемократ Хйорзинг. Това трябваше да се използва, за да се обединят всички работници в защита, в отбрана, в отпор, макар отначало в един скромен отпор. Ако почвата е благоприятна, ако агитацията среща благоприятен отзвук, — да се премине към обща стачка. Ако с битията се развият по-нататък, масата се дигне, връзката между



работниците заякне, настроението порастне, в лагера на противниците е настъпила нерешителност или разслоение, — да се даде лозунг за преминаване в настъпление. А ако почвата излезе неблагоприятна, условията и настроението на масите не отговарят за порешителни лозунги — то да се бие отбой, по възможност организирано да се отстъпи на по-раншните позиции, — като при това се спечели, че сме опипали работническата маса, усилили сме нейната вътрешна връзка и, което е най-важното, увеличили сме авторитета на партията, като мждър водач при всяка обстановка. А какво върши ръководния център на германската партия. Той сякаш дири първия повод, и преди тоя повод да стане известен на работниците и да се усвои от тях, Централния Комитет хвърля лозунга за обща стачка. И преди партията да сполучи да дигне работниците в Берлин, Дрезден, Мюнхен за подкрепа на работниците в Средня Германия, — а това би могло да се постигне може би в течение на няколко дни, ако, без прескачане на събитията, планомерно и твърдо се водеше масата напред, — преди партията да е извършила тази работа, провъзгласява се, че нашата акция била офанзива .. Това вече значеше да се осуети цялата работа и предварително да се парализира движението. Съвършено очевидно е, че в тази стадия офанзивата идеше изцяло от страна на противника. Трябваше да се използва моралния елемент на *отбраната*, трябваше да се зове пролетарята от цялата страна да побърза и помогне на работниците в Средня Германия. Формата на подкрепата можеше да бъде различна в първо време, преди партията да емогнеше да даде обобщаващ действон лозунг.

Задачата на агитацията се състоеше в подигане на масата, в концентриране на нейното внимание върху средногерманските събития, в политическо сломяване съпротивата на работническата бюрокрация, та с това да се осигури действително *всеобщия* характер на стачката, като възможна основа за по-нататъшния развой на революционната борба. А какво излезе вместо това? Революционното и активно малцинство на пролетариата се оказва в своето противопоставено на мнозинството, преди това мнозинство да бе успело да си даде отчет за смисъла на събитията. Когато партията се сблъсна с пасивността и очаквателността на работническата класа, нетърпеливите елементи се опитаха тук-таме не вече чрез агитация, а чрез механически мерки да изкарат на улицата мнозинството на работниците. Разбира се, ако мнозинството на работниците е за стачката, то винаги ще може да принуди и малцинството да стачкува, като насила затвори заводите и на дело осъществи общата стачка. Това се е случвало не веднъж, и винаги ще бъде така, и само ахмаците могат да възразяват на това. Но когато паразитното мнозинство на работническата класа не си дава ясна сметка за движението, или не му съчувствува, или не вярва в неговия успех, а малцинството се дърпа напред и се мъчи с механически средства да накара работниците на стачка, тогава това нетърпеливо малцинство може в лицето на партията, враждебно да се сблъска с работническата класа и да си счупи главата.<sup>1)</sup>

<sup>1)</sup> Бившият председател на Ц. К. на комунистическата партия, Паул Леви, налезе да критикува тактиката на партията в мартенските събития. Но на критиката си той придаде съвременно недопустим дезорганизиращ характер, и прихвесе се

## Стратегията на германската контрареволуция и авантюристичните елементи отлево.

Вземете под това гледище цялата история на германската революция. През ноемврий 1918 се сдбаря монархията, и на дневен ред се поставя революцията на пролетариата. През януарий 1919 стават жрвавите революционни боеве на пролетарския авангард против режима на буржуазната демокрация; тия боеве се повтарят през май 1919. Буржуазията бързо се ориентира и си изработва стратегията: тя разгромява пролетариата на части. При това загиват най-добрите водачи на работническата класа — Роза Люксембург и Карл Либкнехт. През март 1920, след опитът на Каповия контрареволуционен преврат, изметен от общата стачка, става едно ново частично възстание, възгоржената борба на работниците от руската каменно-въглена област. Движението се завършва с ново поражение и с нови безбройни жертви. Най-сетне, през март 1921 нова гражданска война — пак частична — и ново поражение.

Когато през януарий и март 1919 германските работници частично възстанаха, бяха разбити и изгубиха най-добрите си водители, то ние, помнейки нашия собствен опит, казвахме: това сж юлските дни на германската комунистическа партия. Вие всички помнете юлските дни в Петербург 1917 г. . . Питер бе изпреварил тогава страната, 'бе се втурнал сам напред, провинцията не го подкрепя достатъчно, а в

---

полза, а вреда на делото. Вътрешната борба докара до изключването на Ле и от партията и до потвърдяването на това изключване от конгреса на Интернационала.

армията Керенски намери още назаднали полкове, за да смаже движението. Но в самия Питер поразителното множество на пролетариата бе вече с нас. Юлските дни в Петроград станаха предпоставка за октомврий. Наистина, и ние през юлий направихме някоя глупости. Но не ги възведохме в система. На януарските и мартенските боеве в 1919 год. ние гледахме като на германски „юлий.“ Но след това дойде в Германия не „октомврий,“ а март 1920 — ново поражение, като оставим на страна по-дребните частични поражения и систематичното изстребване най-добрите местни водители на германската работническа класа. Когато, казвам, наблюдавахме мартенското движение в 1920 г. после — мартенското движение в 1921 г., ние не можехме да не кажем: не, твърде много станаха в Германия юлските дни,—ние искаме октомврий.

Да, трябва да се приготви германския октомврий — победата на германската работническа класа. И ето тук въпросите на революционната стратегия изпъкват пред нас в пълния си обем. Съвършено ясно и очевидно е, че германската буржуазия, т. е. нейната ръководеща клика, разви своята контрареволуционна стратегия до край: тя провокира отделни части на работническата класа за акции, тя ги изолира в отделните области, тя ги дебне с напълнена пушка и винаги се цели в главата, в най-добрите представители на работническата класа. На улицата или между стените на затвора, в открит бой или при мним опит за избягване, от ръката на военния съд или на мелогалната банда гинат единици, десетки, стотици, хиляди комунисти, възплаващи най-добрия опит на пролетариата, — това е една стратегия строго

пресметната, хладнокръвно прокарвана, опираща се върху целия опит на господстващата класа.

И ето в тия условия, когато германската работническа класа в своето цяло инстинктивно чувства, че с голи ръце не се надвива такъв противник, че тук има нужда не само от ентузиазм; но и от хладно пресмятане, от ясна оценка, от сериозна подготовка, и тя очаква това от своята партия, — на нея поднасят отгоре: наш дълг е да водим само офанзивна стратегия, т. е. да настъпваме във всички случаи, тъй като, видите ли, ние сме навлезли в революционна епоха. Примерно казано, то е същото, както ако един командващ армия кажеше: тъй като сме влезли във война, наш дълг е навсякъде и винаги да настъпваме. Такъв един командващ би бил неизбежно разбит, дори при превъзходство на своите сили. . . Нещо повече, — намират се „теоритици“, като германския комунист Маслов, които по повод мартенските събития идват до просто чудовищни заключения; „Нашите противници, — казва Маслов, — поставят на нашите мартенски събития във вина онова, което ние си поставяме в заслуга, а именно, че партията, като пристъпваше към борба, не се питаше, ще я последва ли или няма да я последва работническата класа.“ Това е почти буквална цитата! От гледището на субективния революционизъм или на лявата есеровщина — това е нещо отлично, но от гледището на марксизма — то е чудовищно!

#### Авантюристическите тенденции и . . . Четвърти Интернационал.

„Революционния дълг ни налага офанзива против германците“, — провъзгласяваха левите есеровци

през юлий 1918. — Ще ни разбият ли? Но наш дълг е да вжрвим напред. Работническата маса ли не ще? Тогаз може ли да хвжрлим бомба против Мирбаха, за да накараме руските работници да водят една борба, в която те неизбежно трябва да загинат. Такива настроения сж много силни в тжй наречената Германска Комунистическа Работническа Партия (К. А. Р. Д.). Това е една малка група на *пролетарска левоесеровщина*. Нашата левоесеровщина има, по-право казано, имаше — главно интеллигентско-селски корени; тук е нейното социално различие, но политическите методи сж еднакви: това е историческия революционизъм, готовност вжв всеки момент да се прилагат най-крайните средства и методи, без да се джржи смятка за масата и за общата обстановка, нетжрпение вместо сметливост, опиянение от революционната фраза, — всичко това нап лно характеризира „Германската Комунистическа Работническа Партия“. На конгреса един от ораторите, които говореха от името на тази партия, каза примерно следното: „Какво искате? Германската работническа класа е просмукана (той каза даже *verseucht*, зачумена, чумава), с филистерство, еснафщина, дребнобуржуазност, — какво да я правим? Без економически саботаж не можеш изведе на улицата тия хора“... А когато го запитаха, какво значи това, той обясни: щом работниците започнат да живеят по-добре, те се успокояват и не щат революция; а ако се наруши механическият ход на производството, ако се хвжрлят на вжздуха фабрики, заводи, железници и т. н. — това влошава положението на работническата класа, а следователно — прави я по-способна за революция. Не забравяйте, че тогаз го казва представител на „работ-

ническа“ партия. Та това е абсолютен скептицизм!... Излива така, ако се направи съответния извод за селото, -- че напредничевите селени в Германия ще трябва да подпалват селата, да пуснат по цялата страна червения петел и така да революционизират селското население. Тук не можем да не си спомним, че в най-първия период на революционното движение в Русия през 60-те години, когато интеллигентните революционери бяха съвременно безсилни да се проявят в действие, смазани от кржжковщината и постоянно сблъсквани с пасивността на селските маси, — именно тогава някои групи (тъй наречените нечаевци) дойдоха до мисълта, че пожарите и подпалванията сж истински революционен фактор на руското политическо развитие. . . Съвременно очевидно е, че подобен саботаж, насочен по същество против мнозинството на работническата класа, е едно антиреволюционно средство, което сблъсква враждебно с работническата класа „работническата“ партия, числото на членовете на която е мъчно да се определят, но във всеки случай не е повече от три-четири десетки хиляди, докато Обединената Комунистическа Партия, както знаете, има около 400,000 членове.

Конгреса постави въпроса за Г. К. Р. П. ребром, като поиска от тази организация да свика до три месеца конгрес и да се влее в единната комунистическа партия, или окончателно да застане извън Комунистическия Интернационал. Много нещо ни говори, че Г. К. Р. П., в лицето на днешните си анархо-авантюристични върхове, не ще се подчини на решението на Интернационала и, по тоя начин, като остане извън него, вероятно ще се опита заедно с другите крайно-

левичарски“ елементи да образува Четвърти Интернационал. Мжничко със същата тръбичка посвири на конгреса нашата Колонтай. За никого не е тайна, че нашата партия е засега оста на Комунистическия Интернационал. Между това, другарката Колонтай представи положението на работите в нашата партия така, че излезе, какво месец по-рано или по-късно работническите маси, начело с другарката Колонтай, ще трябва да вжвеждат „истинския“ съветски строй, да устройват „трета революция“. Защо ли пжк трета, а не четвърта? Ами че нали третата революция в името на „истинския“ съветски строй стана през февруарий (1921) в Кронщад. . . Има архилевичари и в Холандия. Може да ги има и в други страни. Не знам, държи ли се сметка за всички. Но вжв всеки случай тяхното количество не е прекалено голямо, и IV Интернационал, ако той вжзникнеше, най-малко би го заплашвала опасността да стане твърде многоброен. Разбира се, не би било жално да се изгуби и една малка група, тжй като в нейната среда има несжмнено добри работнически борци. Но ако е писано да стане това сектантско отцепване, ние ще да имаме в най-близкия период не само от десната си страна Интернационал № 2<sup>1</sup>/<sub>2</sub>, но и от ляво — Интернационал № 4, дето субективизма, истеричността, авантюризма и революционната фраза ще бждат представени вече в напжлно завършена форма. По тоя начин ще получим едно „левичарско“ чучело, по което ще учим на стратегия работническата класа. Всяко нещо, както виждате, има две страни: положителна и отрицателна.



### Левичарските грешки и русния опит.

Но и в Обединената Комунистическа Партия имаше антимакистски тенденции, които доста ярко се проявиха през март и след март. Цитирах вече поразителната статия на Маслова. Но Маслов не е сам. Във Виена се издава списанието „Комунизъм“, орган на Комунистическия Интернационал — на немски език. В юнската книжка (1921) на това списание, в една статия върху положението в Интернационала, се казва примерно следното: „Главна характеристика на днешния период на революцията е това, че сега ние трябва и частните, в това число економическите, боеве, т. е. стачките, да ги прокарваме със средствата на окончателния бой, т. е. с оръжие в ръка“. Ето ви „ругари, една стратегия прекатурена с главата надолу!... В това време, когато буржуазията ни провокира на *частични* кървави боеве, някои наши стратегии искат да въздигнат в правило такъв вид боеве. Нима това не е чудовищно? Обективното положение в Европа е дълбоко революционно. Работническата класа чувства това и в течение на целия следвоенен период тя се е теглила напред на борба против буржуазията. Но победа не достигна тя нийде другаде освен в Русия. Тогава тя почна да разбира, че ѝ предстои трудна задача, и започна да си създава апарата за победата — комунистическа партия. В това направление тя направи през последната година гигантски стъпки в Европа. Днес ние имаме истински масови комунистически партии в Германия, във Франция, в Чехословакия, в Югославия, в България... Разтеж огромен! Каква е най-близката задача? — Тия партии в най-късо време да спечелят мнозинството на индустриалните работници и значи-

телна част от селските работници и даже от бедните селени, както ние ги спечелихме пред октомврий, — иначе нямаше да имаме октомврий. Вместо това, някои чудо-стратегии казват, че тъй като епохата била революционна, наш дълг било при всяка възможност да водим борба, макар и частична, с методите на вжорженото въстание. Нищо по-добро не е нужно на буржуазията! В един период, когато комунистическата партия расте с отлична бързина и все повече и повече простира крилата си над цялата работническа класа, буржуазията провокира най-нетърпеливата и бойна част на работниците да влезат в преживременен бой, та като разбива пролетариата по части, да му подкопае вярата в способността му да победи буржуазията. При тия условия теорията за постоянна офанзива и частични боеве с методите на вжорженото въстание е наливане вода в мелницата на контрареволуцията. Ето защо на III Конгрес руската партия, подкрепена от всички най-зрели елементи, с твърд глас каза на другарите от лявото крило: вие сте най-отлични революционери и ще да се биете и гинете за делото на комунизма но това не ни е достатъчно. Не стига да се биете — трябва да победите! А за това трябва по-добре да овладеете изкуството на революционната стратегия.

Мисля, другари, че една от важните причини за недооценяването трудностите на революционната борба и на победата в Европа е фактическия ход на пролетарската революция в Русия и донякъде в Унгария. Ние имаме в Русия една буржуазия исторически захванала, политически слаба — с голяма зависимост от европейския капитал и със слаби политически корени

в руския живот. От друга страна, имахме една революционна партия с голямо минало на нелегална работа, с бойно възпитание и закаляване, сжзнателно използваща целия опит на европейската и на световната революционна борба. Положението на руските селени към буржуазията и към пролетариата, характера и настроението на руската армия след военния разгром на царизма, — всичко това направи неизбежна октомврийската революция и извжжредно облекчи революционната проблема (макар сжвсем да не премахна трудностите след това а напротив — подготви ги в гигантски размери). Вследствие относителната лекота на октомврийската революция, победата на руския пролетариат не се изправи в достатжчното си значение пред ржководните кръгове на европейските работници като политико-стратегична задача и не бе откжм тая страна достатжчно усвоена от тях.

Следващия опит на завладяване власта от пролетариата стана в по-малжк мащаб, но по-близо до Европа — в Унгария. Там условията така се бяха сложили, че власта влезе в ржцете на комунистите почти без революционна борба. Това сведе до минимум вжпросите на революционната стратегия в епохата на *борбата за власт*.

От опита на Русия и на Унгария не само работническите маси, но и капиталистическите партии в другите страни усвояваха преди всичко [неизбежността да победи пролетариата и след това непосредствено преминаваха към усвояване на трудностите, които произтичат от победата на работническата класа. А що се отнася до *стратегията на революционната борба в името на завоюването на власта*, тя се представля-

ваше като крайно проста и сякаш от само себе си разбираща се. Сжвсем не случайно някои видни унгарски другари, с големи заслуги пред Интернационала, проявяват тенденция към крайно опростяване въпросите на тактиката на пролетариата в революционната епоха като заменят тази тактика с лозунга за офанзива.

Третия Конгрес каза на комунистите от всички страни: ходът на руската революция е един много важен исторически пример, но той сжвсем не е *празен*. И още: само един *предател* може да отрича необходимостта на революционната офанзива: но само един *простак* може да свежда всичката революционна стратегия до офанзивата.

### Плюсове и минуси на Френската Комунистическа Партия.

По повод политиката на Френската Комунистическа Партия нашите дебати не бяха толкова бурни, колкото по повод германската политика, поне на самия конгрес; но в заседанията на Изпълкома веднажж се развиха доста напрегнати дебати при разглеждане въпросите на френското работническо движение. Френската Комунистическа Партия се формира без ония външни и вътрешни сътресения както германската. Във връзка с това във френската партия несъмнено сж още силни центристките настроения и старите похвати на парламентарния социализъм. В най-близкото минало френския пролетариат не е прекарал революционна борба, борба, която да сживи старите негови революционни традиции. Френската буржуазия излезе победоносна от войната; това ѝ даваше възможност до последно време, за сметка на ограбена Германия, да

прави отделни милостини на привилегияните части на работническата класа. Революционната класова борба във Франция едвам сега се набелязва. До началото на първите сериозни боеве Френската Комунистическа Партия доби възможността да използва и усвои революционния опит на Русия и Германия. Достатъчно е да си спомним, че в Германия гражданската война бе в пълния си разгар, когато комунистите представляваха само шепа спартакисти, а във Франция, напротив, открита революционна борба още не е имало, пък Комунистическата Партия вече е съсредоточила в редовете си 120 хиляди работници. Ако се вземе предвид, че във Франция има революционни синдикалисти, които „непризнават“ партията, макар да поддържат борбата за диктатура на пролетариата; ако се вземе под внимание, че във Франция организацията никога не е била тжй яка както в Германия, — ще стане ясно, че тия 120 хиляди организирани комунисти значат за Франция не по-малко, а може би и повече отколкото 400-те хиляди — за Германия. Най-ярко се вижда това от факта, че в Германия надесно от тия 400.000 се намират партиите на независимите и на социалдемократите, които заедно имат много повече членове и привърженици от комунистите, докато във Франция надесно от комунистите има само една нищожна група отцепени привърженици на Лонге и Реноделя. И в синдикалното движение на Франция съотношението на силите, изобщо взето, е несъмнено по-благоприятно за лявото крило. Затова пък общото съотношение на класовите сили в Германия е несъмнено по-благоприятно за една победоносна революция. С други думи: във Франция буржуазията се опира още в значителна

степен на своя собствен апарат: армията, полицията и пр.; в Германия тя се опира предимно на социал-демокрацията и на синдикалната бюрокрация. Френската Комунистическа Партия има пълната възможност изцяло и безразделно да завладее ръководството на работническото движение, преди да настъпят решителните събития. Но за това френския комунизъм трябва окончателно да отхвърси от себе си старата кожа на политически условности и недоизказвания, която във Франция бе по-дебела отколкото дето и да било другаде. На френската партия е нужно едно по-решително прилагане към събитията по-решителен и непримирим характер и тон на агитацията, по-сурово отношение към всевъзможните прояви на демократическо-парламентската идеология, на интелегентския индивидуализъм, на адвокатския кариеризъм. При разглеждане политиката на френската партия в Изпълнителния Комитет на Комунистическия Интернационал излезе, че партията е вършила тия или ония грешки, че в парламента комунистическите депутати често пъти прекалено „разговарят“ със своите буржуазни противници, вместо над техните глави да се обръщат към масите; че партийните вестници трябва да говорят на много по-ясен, по-революционно остър език, та и най-потиснатите и смазани френски работници да почувстват тук отзвук на своите страдания, искания и надежди. Във време на тия дебати излезе един млад френски другар и в страстна реч, посрещната с одобрение от една част на събранието, прехвърли критиката на партийната политика в съвършено друга плоскост. „Когато френското правителство, — казваше той представител на младежта, — се канело да заграби Рурската област

от германците, в началото на тази година (1921) и обяви мобилизация на 19-годишните, партията не призова мобилизираните към съпротива и с това показва пълната своя несъстоятелност“ Към каква съпротива? — питаме ние „Партията не призова деветнадесетгодишните да не се подчинят на заповедта за мобилизация“. Какво разбирате под това неподчинение? — питаме ние. Да не се подчиниш, значи ли да не се явиш доброволно, да чакаш да те потърси в жилището ти жандармът или полицейския? Или значи активна съпротива, с оръжие в ръка, против жандарма и полицейския? Тоя млад другар, който направи отлично впечатление на всички ни, незабавно се провикна: „Разбира се, да се иде до край, до съпротива с оръжие в ръка“ . . .

Тук именно стана ясно, колко тъмни и смътни същ още представяте за революционната тактика в съзнанието на някои елементи. Тогава почнахме да разсъждаваме с нашия млад опонент: у вас във Франция под трицветното знаме на империалистката армия се намират днес няколко „класи,“ според френския израз, т. е. възрасти (набори). Вашето правителство смята, че трябва да се повика още една класа, деветнадесетгодишните. Тая „класа“ (възраст) наброява в страната, да речем, 200000 младежи, между които да допуснем, че има 3—5 хиляди комунисти. Те съществено са разпръснати, неорганизирани, някои в село, някои в града. Да допуснем за минута, че партията действително ги повика да се противят с оръжие в ръка. Колко агенти на буржуазията ще бъдат убити тук, не знам, но несъмнено е, че всички комунисти ще бъдат извадени от класата на деветнадесетгодишните и

изтребени. Ами защо не повикате ония възрастни, които вече се намират в армията, да подигнат въстание? Те имат оръжие в ръцете си и сж обединени в редовете на армията. Очевидно, защото разбирате, че армията няма да стреля против контрареволуцията докато работническата класа в своето мнозинство не прояви на дело готовност да се бори за власта, с други думи казано — докато се започне пролетарската революция. Как тогава вие искате революцията да я направи не работническата класа в нейното цяло, ами „класата“ на 19-те? Ако комунистическата партия — да допуснем това за минутка — да даше такава заповед, това би било най-добрия подарък за Милерана, за Бриана, за Барту, за всички кандидати за усмиряване на пролетарското въстание. Тъй като сжвършено очевидно е, че ако най-горещата част от младежта бѣдеше изтребена, по-назадналата част от работническата класа би била изплашена, партията би била изолирана, и нейното влияние би било подкопано за месеци, ако не за години. С такива методи, т. е. нетърпеливо прилагане най-острите форми на революционната борба, при условия неназрели за решителното сблъскване, може да се добият само отрицателни резултати и даже да се докара работата до революционно помятане вместо могъщо революционно раждане.

Класически образец на сжвършено неподготвено призоваване за масова акция е опитът за обща стачка през май 1920 г. Както се знае, тази идся за стачка предателски я „подкрепиха“ реформистите-синдикалисти. Тяхното стремление бе да не изпуснат движението от ръцете си, та толкова по-лесно да го осуетят



при първа възможност. Те успяха напълно. Но като действията предателски, тях хората просто останаха верни на своята природа. Нищо друго не можеше и да се очаква от тях. Между това, другата страна, революционните синдикалисти и комунистите, никак не подготвиха движението. Неговата инициатива изхождаше от железничарския съюз, който тогава за първ път го спечелиха левите, начело с Монмусо. Преди да успеят щогоде да се закрепят и да гарантират най-необходимите позиции, преди да успеят да се върнат както трябва наоколо си, те побързаха да призват масите към решително действие, с обжркани и неопределени лозунги, при предателската „подкрепа“ от десно. Това бе едно във всяко отношение неподготвено настъпление. Резултатите сж известни: движението се пое само от едно малко малцинство, общоделците осуетиха по-нататъшното развитие на стачката, контрареволуцията напълно използва проявената слабост на левите и извжрредно уякчи своите позиции.

Такива лекомислени импровизации в движението сж недопустими. Трябва много по-сериозно да се оценява обстановката, трябва настойчиво, енергично, сжгласувано във всички области да се подготвя движението, та след това твжрдо и решително да се прокара, щом се даде сигналът. Но зарад това трябва да има комунистическа партия, която да обединява опитът на пролетариата във всички области на неговата борба. Разбира се, че само наличиността на партия още не спасява от грешки. Но липсата на партия, като ръководещ авангард, прави неизбежни грешките, като превръща всичката борба в редица импровизации, експерименти и авантюри.

## Комунизма и синдикализма във Франция.

Отношението на комунистическата партия към работническата класа във Франция, — както вече казах, — е по-благоприятно отколкото в Германия. Но политическото влияние на партията върху работническата класа, извънредно порасло благодарение влявяването на партията, си остава във Франция недостатъчно оформено, особено в организационно отношение. Най-ясно се вижда това по въпроса за синдикатите.

Във Франция работническите синдикати са в по-малка степен, отколкото в Германия и в англосаксонските страни, организация на милионните маси. Но и във Франция числения състав на синдикатите е извънредно пораснал през последните години. Отношението на партията към класата приема преди всичко формата на отношение на партията към синдикатите. Оттука вече от тая проста формулировка на въпроса се вижда колко неправилна, контрареволуционна и опасна е теорията на тжй наречения неутралитет, на пълната „независимост“ на синдикатите от партията и пр. Ако синдикатите, по своята тенденция, са организация на цялата работническа класа, то как тази работническа класа може да бъде неутрална към партията или „независима“ от нея? Та тжкмо това би означавал нейния неутралитет, т. е. пълното нейно безразличие към самата революция! Между това, по тоя основен въпрос френското работническо движение и до днеска още няма нужната яснота и, преди всичко, тази яснота е няма в самата партия.

Теорията за пълно и безусловно разделение на труда между партията и синдикатите и тяхното абсолютно взаимно неамисане е, в това си крайно изра-

жение, продукт именно на френското политическо развитие. Основа на тази теория е най-чистия опортюнизъм. Докато работническата аристокрация, организирана в синдикати, сключва тарифните договори, а социалистическата партия защитава в парламента реформите, — разделението на труда и взаимното ненамесване сж още малко или много възможни. Но щом в борбата се вжвлече истинската пролетарска маса и движението приеме действително революционен характер, — принципа на ненамесването се изражда в реакционна схоластика. Работническата класа само тогава може да победи, ако начело стои една организация, която да представлява неговия исторически опит, теористически обобщен и практически направляващ цялата нейна борба. По самия смисъл на своята историческа задача, партията може да обгърне само най-сжзнателното и активно малцинство на работническата класа. А синдикатите се стремят да обхванат работническата класа в нейното цяло. Който признава, че пролетариата има нужда от идейното и политическо ръководство на своя авангард, обединен в комунистическата партия, сжс самото това той признава, че партията трябва да стане ръководна сила и в синдикатите, т. е. в масовите организации на работническата класа. Между това вжв френската партия има другари, които не сж усвоили тази елементарна истина и които както например Вердйо — водят непримирима борба за „неприкосновеност“ на синдикатите от влиянието на партията. Ясно е, че такива другари само по недоразумение сж влезли в партията, тжй като комунист, който отрича задачите и длжностите на комунистическата партия към синдикатите, не е комунист.

От само себеси се разбира, че това не значи организационно или външно почитание на синдикатите към партията. Организационно синдикатите сж независими. Партията има в синдикатите онова влияние, което тя самата си извоюва сжс своята работа, с идейното си в действие, сжс своя авторитет. Но сжс самото това ние казваме, че партията трябва да се стреми да увеличи колкото се може повече своето влияние в синдикатите, тя трябва да си поставя всички въпроси, които израстват от синдикалното движение, да ни дава ясни отговори и да прокарва своите възгледи чрез комунистите, които работят в синдикатите без ни най-малко да се нарушава организационната автономия на последните.

Знаете, че във Франция имаше значително влияние в синдикатите течението на тжй наречения революционен синдикализъм. По сжщество революционния синдикализъм, макар и да отричаше партията самия той не бе нищо друго освен антипарламентска партия на работническата класа. Синдикалистката партия винаги е водила енергична борба за своето влияние в синдикатите и никога не е признавала неутралитета или независимостта на синдикатите по отношение теорията и практиката на синдикалистката партия. Ако отхвърлим теоритическите грешки и крайностите на френския синдикализъм, а вземем неговата революционна сжщност, то не ще никакво съмнение, че тази сжщност е намерила пълно развитие именно в комунизма.

Ядка на революционния синдикализъм във Франция бе групата на вестник „La Vie Ouvrière“ (Работнически Живот). С тази група се сблизих аз във време на войната. В центра на групата се намираха Монат и

Росмер, отдесно към нея се числяха Мерхайм и Дюмулен. Последните двама по-късно ренегираха. Росмер извърши естествен преход от революционния синдикализъм към комунизма. Монат и досега държи неопределена позиция, а след III Конгрес на Интернационала и конгреса на червените синдикати Монат направи една крачка, която сериозно ни плаши. Заедно със секретаря на железничарския съюз Монмусо, Монат обнародва един протест против резолюцията на Коминтерна по синдикалното движение и отказа да се присъедини към червеното международно обединение на синдикатите. Трябва да се каже, че самият текст на протеста на Моната и на Монмусо е най-добрият аргумент против тяхната половинна позиция. Монат заявява за излизането си от Амстердамската синдикална организация — поради нейната тясна връзка с Втория Интернационал. Свършено верно. Но фактът, че поразителното мнозинство на синдикатите е свързано или с Втория, или с Третия Интернационал, е най-доброто доказателство, че неутрални, аполитически синдикати въобще, а толкова повече в една революционна епоха, няма и не може да има. Който се откъсва от Амстердам и не се присъединява към Москва, той рискува да създаде интернационал две и половина.

Аз твърдо разчитам, че това печално недоразумение ще се разсее и че Монат ще вземе мястото си там, дето трябва да бъде по цялото свое минало: в Френската Комунистическа Партия и в Московския Интернационал.

Напълно понятно и право е предпазливото и меко отношение, което Френската Комунистическа Партия

проявява към революционните синдикалисти, като търси сближение с тях. Но съвжршено необяснима е снизходителността, с която партията търпи противодействието срещу политиката на Коминтерна от страна на собствените си членове като Вердйо. Монат представлява традицията на революционния синдикализъм, Вердйо представлява само една бжрканица.

Но над тия лични и групови въпроси стои въпросът за ръководното влияние на партията върху синдикатите. Без ни най-малко да посяга на тяхната автономия, която изцяло се определя от нуждите на текущата практическа работа, партията трябва обаче да завжрши в тази най-важна област с всички спорове и колебания и да покаже на френската работническа класа на дело, че тя има най-сетне една революционна партия, която ръководи всички области на класовата борба. В това отношение решенията на III Конгрес, каквито временни забжрквания и конфликти да възбудят в най-близките месеци, ще имат огромно и въ висша степен плодотворно влияние върху целия по-нататжшен ход на френското работническо движение. Само въз основа на тия резолюции ще се установи правилно взаимно отношение между партията и работническата класа, а без това няма и не може да има победоносна революция на пролетариата.

**Не поврат надесно, а сериозна подготовка и завоюване на власта.**

Няма да говоря за комунистическите партии в другите страни, тжй като в задачата на моя реферат никак не влява да характеризирам всички организации

на Комунистическия Интернационал. Исках само да ви представя, другари, основните линии на неговата политика, както те се развиха и определиха на последния конгрес. Ето защо аз характеризирах ония партии, които дадоха най-голям материал за изработване тактическата линия на Интернационала в най-близката епоха.

Не ще и дума, че конгреса не е предлагал да се „прекрати“ — както неоснователно се бояха някои леви другари — борбата против центристите и полцентристите. Всичката борба на Комунистическия Интернационал против капиталистическия режим се натъква преди всичко на неговите реформистки, общоделски окопи. Те трябва да се превземат най-напред. От друга страна, не можеш да водиш борба против Втория и 2<sup>1</sup>/<sub>2</sub> Интернационал, без да очистиш собствените си комунистически редове от центристски тенденции и настроения. Това е сжвършено безспорно <sup>1)</sup>,

---

<sup>1)</sup> От стигналите до мене вече при печатането на тази ми реч статия на др Курт-Гайер по III Конгрес виждам, че той представител на опозицията не само се плъзга към центризма, но и сам си дава смятка за това. Той излиза от факта, че III Конгрес е установил нова историческа перспектива и с това е направил тактиката по-малко да зависи от очакването на революция в най-близкия период. Оттука Гайер прави извода, че тактическите разногласия между III Интернационал и центристите . . . се смекчавали. Подобен един извод е сжвършено чудовищен! III Интернационал е бойна организация, която отива към революционната си цел през всички изменения на условията. Интернационал две и половина не ще революция. Той е построен на съответния подбор на водачи и полководачи, групировки и тенденции, идеи и методи.

Докато Курт-Гайер констатира смекчаване на разногласията между комунистите и независими, независимите — с много по-голямо основание — констатира смекчаване на разногласията

Но тази борба наредено, която изцяло влиза в нашата основна борба с буржуазното общество, ние можем да я водим успешно само ако в най-кратък срок преодолеем левичарските заблуждения, които произлизат от неопитност и нетърпение и понякога вземат формата на опасни авантюри. В това направление III Конгрес извърши голяма възпитателна работа, която го обвърна, както казах, във висша школа, в академия по революционна стратегия.

По повод на нашите резолюции Мартов, Бауер и други стайни стратегии на еснафщината говорят за разпадане на комунизма, за пропадане на Третия Интернационал и пр. и пр. Тия разговори заслужват само теоритическо презрение. Комунизма не е и не е бил догматическа календарна програма на революцията. Комунизма е жива, действаща, растяща, маневрираща армия на пролетариата, която в процеса на своята работа държи сметка за променливите условия на борбата, проверява своето собствено оръжие, отново го

---

между тях и социалдемократите. Ако оттука се направят всички изводи, това би дало програмата на възстановяване старата социалдемократия, каквато тя бе през август 1914, с всички произтичащи оттука последици. Ако ние отхвърляме догматичното определяне на революцията за най-близките седмици или месеци — от което практически произтичат пучистки тенденции, — то в нашата борба с пучизма ние си оставаме верни на нашата основна задача: формирането на революционна, действена, непримирима комунистическа партия, противостояща на всички реформистки и центристски групировки в пролетариата. Курт-Гайер догматично отместя революцията в една неопределена далечина и оттука прави изводи в смисъл на сближаване с центрите. Има всички основания да се боим, че тая „перспектива“ ще изкара Гайера и неговите едномисленици много по-далече, отколкото те самите мислят днес.



наточва, ако се е изхабило, и всичките си действия подчинява на нуждата да се подготви революционното събаряне на буржуазния строй.

Фактът, че на III Ко грес ние тжй внимателно и втрончено, тжй конкретно се занимахме с тактическите въпроси, само по себе си е една най-огромна стъпка напред: той сведочи, че III Интернационал е излязъл от стадията на идейното и организационно самоопределяне и е застанал лице срещу лице, като жива ръководеща масова организация, с въпросите на непосредственото революционно действие.

Ако някои от по-младите и не толкоз опитните другари, които присъстват тук, направеха от моя реферат песимистичен извод — в смисъл, че положението на Интернационала не е добро и че е мъчно да се победи буржуазията при наличността на толкова погрешни възгледи и методи в самите комунистически партии, той би направил едно в основата си лъжливо заключение. В епохата на резките изменения в световната политика, в епохата на дълбоките социални сътресения, с една реч, в революционната епоха, в която живеем, — възпитанието на революционните партии се извършва с извънредна бързина, особено при взаимната обмяна на опит, взаимния контрол и общо централизирано ръководство, израз на което е именно нашия Интернационал. Да не забравяме, че най-силните комунистически партии наброяват — буквално! — месеци съществуване. В нашата епоха месеца се смята за година, а някой месец — и за десетилетие.

Макар на конгреса да принадлежах към тжй нареченото „десно“ крило и да участвах в критикуването на мнимореволюционното левичарство, което, както

се помъчих да ви покажа, е много опасно за действителния развой на пролетарската революция, но аз излязох от тоя конгрес много по-оптимистично настроен, отколкото дойдох на конгреса. Впечатленията, които добих от обмена на мненията с делегациите на братските партии в Европа и в целия свят, аз мога да ги резюмирам така: през изтеклата година Комунистическия Интернационал е направил колосална стъпка напред както в идейно, така и в организационно отношение.

Конгреса не даде и не можеше да даде сигнал за общо настъпление. Той формулира задачата на комунистическите партии като задача за *подготовка* към настъпление и, преди всичко, като задача за идейно спечелване мнозинството на трудещите се по градове и села. Това никак не значи, че революцията се „отлага“ за неопределено дълга редица от години. Нищо подобно: ние ускоряваме революцията, а главното — осигуряваме ѝ победата с дълбока, всестранна и грижлива подготовка за нея.

Разбира се, не бива в никакъв смисъл да се довежда до общ знаменател революционната политика на работническата класа и военната работа на Червената Армия, — това ние го знаем, — и за мене е особено „рискувано“ да се обръщам даже за сравнение из тази област, поради почти традиционната опасност да бъда подозрян в „милитарна“ тенденция на мислите — германските Куновци и руските Мартовци отдавна вече сж установили, че сжм се стремил да замени политиката и економиката на работническата класа с „заповед“ предавана чрез военния „апарат“. — при все това, като прикривам своя тил с тоя пред-

говор, аз ще рискувам с известно militarно сравнение, което, струва ми се, не ще да е безполезно за осветление както революционната политика на пролетариата, така и работата на Червената Армия. . .

Когато на някой от нашите безбройни фронтове е бивало необходимо да се подготвим за решителни операции, ние изпращахме там преди всичко свежи полкове, мобилизирани от комунистическата партия, запаси от амуниции и пр. и пр. Без достатъчни материални средства не можеше, разбира се, и дума да става за решителна борба против Колчака, Деникина, Врангела и всички други.

Но ето че материалните условия за решителни действия сж горе-долу на лице. Като отиваме на фронта, узнаваме, че командването на фронта е назначило общо настъпление, да кажем, на 5 май, който е да речем, след три дни. В заседанието на Военния Революционен Съвет на фронта, в неговия щаб, в политическия отдел ние започваме да разискваме условията на предстоящите решителни боеве. Узнаваме, че имаме на наша страна известно надмощие в числото на щиквете, сабите и топовете, че противника значително ни надминава по авиационни средства, но че изобщо материалното превъзходство е на наша страна. Войниците сж що-годе обути и облечени, комуникацията е осигурена. Откъм тази страна, значи, работата стои доста добре. — „Ами какво сте направили за агитацията пред настъплението? Колко време сте я водили? В какви форми и с какви лозунги? Колко комунисти сж изхвърлени в часта за ръководене на агитацията? Покажете вашите прокламации, позиви, статиите на вашите фронтови вестници, вашите плакати и карика-

тури. Знае ли у вас всеки войник във вашата армия, от вашия фронт, кой е Врангел, с кого е той свързан, кой стои зад гърба му и от къде взема своята артилерия и аероплани? — Получаваме недостатъчни отговори. Агитация, то се знае, е водена; относително Врангела, разбира се, сж се давали разяснения. Но някои полкове сж пристигнали едвам вчера или онзи ден от центра и от другите фронтове и няма още точни сведения за тяхното политическо състояние и настроение. — „Как сж разпределени мобилизираните от партията няколко хиляди комунисти по дивизии и полкове? Съобразили ли сте се с характера и състава на всяка една отделна част при разпределянето на комунистическите елементи? Извършихте ли предварителната необходима работа със самите комунисти? Разяснихте ли на всяка група, в каква част се изпраща, какви сж особеностите на тази част и какви сж специалните условия на политическата работа в тая част? Най-после, осигурена ли е просто наличността във всяка рота на една комунистическа ядка, която да е готова да се бие самата тя до край и да е способна да поведе другите напред?“

Оказва се, че тази работа е извършена само в общи черти, без нужното внимание към конкретните условия и специалните особености на политическата агитация в армията вжобще, във всеки полк—особно. Агитацията не е имала съсредоточен, напрегнат характер, който действително да отговаря на непосредствената подготовка за боя. Това се забелязва и по статиите на вестниците, и по позивите.. — Най-сетне, проверили ли сте комисарския и командния състав? Във време на миналите боеве много комисари сж из-

бити и на първо време сж заменени сжс случайни хора. Направено ли е нужното попжлване на комисарския сж-став? Как стои работата с командирите? Ползват ли се те с достатжчно доверие? При малко проверените командири има ли напжлно авторитетни и енергични комисари? Няма ли, най после, между командирите от бившите царски офицери, такива, семействата на които да се намират на заетата от Врангела територия или в странство? Сжвжршено естествено е, ако тия командири се стремят да попаднат в плен, което може да има фатални последици за изхода на отделните операции. Проверили ли сте от това гледище командния сжстав? Обновили ли го, засилили ли го? Не сте ли? — Назад! Да се отмени настжплението. В матерчално отношение момента е добжр, наше е надмощието на силите, противника не е успял да завжрши сжсредоточението си. Това е безспорно. Но моралната подготовка има не по-малко значение от материалн та. А между това моралната подготовка е извжршена небрежно и повржрно. При тия условия по-добре е да предадете на противника част от територията, да отстжпите две-три десетки километри назад, да спечелите време, да отсрочите настжплението с две-три седмици и да извжрши е подготовителната политическа и организационна кампания до край. Тогава успехът е гарантиран...

Който от вас, другаря, е работил в армията, — а тук има много такива, — той знае, че тоя пример не сжм го аз измислил. Стратегически отстжпления, само защото армията не е бивала достатжчно подготвена в морално-политическо отношение за решителни боеве, не веднжж сж оставали у нас. Между това, ар-

мията е организация на принудението. Всеки, когото тя изпрати, е длъжен да се бие. Срещу противещите се прилагат сурова военна репресия. Без това няма и не може да има армия. Но в една революционна армия главна движеща сила сж политическото съзнание, революционния ентузиазм, разбирането на предстоящата военна задача и готовността да разреши тази задача — от мнозинството на армията.

Колко пъти повече се отнася всичко това към решителните революционни боеве на работническата класа! Тук не може и дума да става за принудение към революция. Тук няма апарат за репресии. Успехът може да се основе само върху готовността на трудещите се да вземат преко или косвено участие в борбата, да помогнат за нейния щастлив изход<sup>1)</sup>. Третия Конгрес имаше такъв характер, като че ли Комунистическия Интернационал, в лицето на своите ръководни представители, бе отишъл на фронта на световното работническо движение, което се готви към решителни боеве за власта Конгреса попита: „Другари комунисти, германски, италиански, френски и други! Спечелили ли сте мнозинството на работническата класа? Какво сте направили вие, щото всеки работник да разбере, в името на що се води борбата? Разяснили ли сте вие това с прости, ясни, разбрани думи на трудещите се маси, чак до най-назадналите? Какво сте направили, за да проверите, че тия назаднали сж ви раз-

---

<sup>1)</sup> Един шегобиец ми „ажразяваше“ на конгреса в тоя смисъл, че работническата класа не можела да се командва като армията. Точно така. Пък аз доказах, че даже Червената армия не може да се командва така, както някои политици се опитваха да командват работническата класа.

брали? Покажете вашите вестници, вашите брошури, вашите прокламации. — Не, другари, това още не е достатъчно. Това още не е езика, който сведочи за истинска връзка с милионите гредещи се. . . Какво сте направили за правилно разпределение на комунистическите сили в синдикатите? Имате ли сигурни ядки във всички важни организации на работническата класа? Какво сте направили за „командния състав“ в синдикатите, за фактическо очистване на работническите организации от съмнителни, несигурни, още повече явно предателски водачи? Организирали ли сте дълбоко разузнаване в лагера на противника? . . . Не, другари, вашата подготовка не е достатъчна, а в някои отношения вие даже още не сте поставили пред себе си както трябва задачите на подготовката“ . . .

Значи ли това, че решителната борба се отлага за много години? Нищо подобно! При военното настъпление подготовката може понякога да се извърши за две-три седмици и дори за по-малко време. Разделените дивизии с колебливо настроение, с неустойчив команден и комисарски апарат, при нужната напрегната подготовителна работа могат за десет-петнадесет дена да бъдат превърнати в една могъща армия, тясно споена с единство на съзнанието и волята. Несравнено по-трудно е да се обединят пролетарските милиони за решителна борба. Но цялата наша епоха извънредно улеснява тази работа — стига да не се лутаме надесно и да се спъваме наляво. Ще бъдат ли нужни за подготовителната работа само няколко месеца или година две и повече, няма да бъде умно да гадаем по това. То зависи от много условия. Но несъмнено е, че при днешната обстановка една от най-

важните условия за приближаването на революцията и за нейното победоносно завършване е нашата подготвителна работа за нея. Към масите! казва Комунистическия Интернационал на всички свои партии. — Обхващайте ги по-широко и по-дълбоко! Разпределете комунистите на най-отговорните и опасни постове по всичката дълбочина на работническата класа. Нека те спечелят доверието на масите. Нека масата заедно с тях изгони от своите редове водачите-опортюнисти, колебливите водачи и водачите-кариеристи. Използвайте всяка минута за революционна подготовка. Епохата работи за нас. Не бойте се, че революцията ще се изплъзне от ръцете ви. Организирайте се, засилвайте се — и тогава вие ще приближите часа, който ще стане час на действителна решаваща офанзива, и тогава партията не само ще изкомандва „напред“ но и ще докара настъплението до победосния край!